DE ZEEF VAN ERDÖS

Naar analogie met de zeef van Eratosthenes, waarbij via een eenvoudig procédé uit de rij van de natuurlijke getallen alle niet-priemgetallen worden geschrapt, bedachten de wiskundigen Paul Erdős (Hongarije) en Eri Jabotinsky (Israël) een constructie waarbij de volgende merkwaardige rij ontstaat (zie ook https://oeis.org/A002491):

1, 2, 4, 6, 10, 12, 18, 22, 30, 34, 42, 48, 58, 60, 78, 82, 102, 108, 118, 132, 150, 154, 174, 192, 210, 214, 240, 258, 274, 282, 322, 330, 360, 372, 402, 418, 442, 454, 498, 510, 540, 570, 612, 622, 648, 672, 718, 732, 780, 802, 840, 870, 918 …

Hoe bekom je deze rij?

- Start met de rij van de natuurlijke getallen: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 , 13, 14, 15 . . .
- Begin met de waarde k = 2 en schrap elke k-de (= tweede) term uit de rij, te beginnen bij de term met volgnummer 2k − 1 = 3. Je schrapt dus 3, 5, 7, 9 … en houdt zo de volgende rij over: 1, 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28 …
- Herhaal deze stap met k = 3. Schrap dus elke k-de (= derde) term uit de resterende rij, te beginnen bij de term met volgnummer 2k – 1 = 5. Je schrapt dan 8, 14, 20, 26 … en houdt de volgende rij over: 1, 2, 4, 6, 10, 12, 16, 18, 22, 24 …
- Herhaal deze stap met k = 4, 5, 6 … enzovoort. Je houdt dan uiteindelijk de bovenstaande rij over.

De termen uit deze rij kan men nog op een andere merkwaardige manier bekomen. Als je bijvoorbeeld de 10de term wilt vinden, moet je een rij opbouwen op de volgende manier.

Start met $t_1 = 10$.
Dan is t_2 het eerstvolgende veelvoud van 9 dat groter is dan 10, dus is $t_2 = 18$.
De term t_3 is dan het eerstvolgende veelvoud van 8 dat groter is dan 18, dus is $t_3 = 24$.
De term t_4 is het eerstvolgende veelvoud van 7 dat groter is dan 24, dus is $t_4 = 28$.
Zo bouw je de volgende rij op :

10, 18, 24, 28, 30, 30, 32, 33, 34, 34

waarbij de eindterm gelijk is aan $t_{10} = 34$. Dit is precies de 10de term uit de bovenstaande rij.

Voor de 11de term bouw je op dezelfde manier een rij getallen op. Vertrekkend vanaf 11 zoek je het eerstvolgende 10-voud (= 20) op , daarna het eerstvolgende 9-voud (= 27), dan het eerstvolgende 8-voud (= 32) enzovoort. Je bekomt de volgende rij:

11, 20, 27, 32, 35, 36, 40, 40, 42, 42, 42

zodat 42 de 11de term wordt in de bovenstaande rij.

We kunnen dus een discrete functie f definiëren waarbij voor alle natuurlijke getallen n ($n > 0$) geldt dat f(n) = de n-de term uit de bovenstaande rij. Zo is f(1) = 1, f(2) = 2, f(3) = 4, … , f(10) = 34, f(11) = 42 …

Dan geldt de volgende merkwaardige eigenschap (bron: Mathematical Constants, Steven R. Finch, Cambridge University Press, 2003, p. 25)

$$\boxed{\lim_{n\to\infty} \frac{n^2}{f(n)} = \pi.}$$

Met behulp van het onderstaande programma voor een grafische rekenmachine (TI 83/84) kan je voor een gekozen waarde G de overeenkomstige waarde f(G) berekenen. De rij getallen waarvan G de beginterm is en f(G) de eindterm wordt opgeslagen in de lijst L_1. Het programma berekent ook de waarde $\frac{G^2}{f(G)}$.

```
PROGRAM:PI
:ClrHome
:ClrList L1
:Prompt G
:G→F:G→E
:G→L1(1)
:For(N,1,E–1)
:F–1→F
:While (int(G/F)≠G/F)
:G+1→G
:End
:G→L1(N+1)
:End
:Disp "F(G)= "
:Output(2,6,G)
:Disp "G²/F(G)= "
Output(3,9,E²/G)
```

Voorbeeld. Bij de startwaarde 10 is f(10) = 34 en is 10²/34 = 2,94…een benadering voor π.